

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2019|006 VAN 14 FEBRUARI 2019

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HET SINT-ANNAPAVILJOEN GELEGEN GROTE HUTSESTEENWEG 121 IN SINT-GENESIUS-RODE, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 23 NOVEMBER 2018

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 14 februari 2019 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 23 november 2018 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige bescherming als monument van het Sint-Annapaviljoen in Sint-Genesius-Rode.

De adviesvraag verduidelijkt dat de adviestermijn 60 dagen bedraagt en dat indien geen (tijdig) advies wordt ontvangen, het advies wordt geacht gunstig te zijn. Gelet op het eindejaarsreces en de vernieuwing van de mandaten van de commissieleden, komt de commissie met voorliggend advies zo snel mogelijk tegemoet aan deze adviestermijn. De commissie vraagt maximaal met de bemerkingen uit dit advies rekening te houden.

De commissie spreekt zich in dit advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het inhoudelijke dossier.

2. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming als monument vast van het Sint-Annapaviljoen met dienstwoning en verwijst tevens naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd.

Het inhoudelijk dossier kadert voorliggende bescherming in de herinventarisatie van de Vlaamse Rand: *“De voorgestelde beschermingsdossiers vormen een aanvulling op de bestaande beschermingen in de Vlaamse Rand en zijn gekozen in functie van hun hoge erfgoedwaarde, in combinatie met hun illustratieve karakter voor het specifieke verhaal van de Vlaamse Rand. Meer specifiek werd het Sint-Annapaviljoen met dienstwoning afgewogen in de deelpakketten ‘Openbare infrastructuur’, waarin het als enige geselecteerd werd voor bescherming, en ‘Naoorlogse openbare- en nutsgebouwen’, waarin voorlopig enkel het cultuurcentrum Westrand in Dilbeek ook geselecteerd is voor bescherming als monument.”* Het is positief dat het beschermingsvoorstel daarnaast ingaat op de ruimere historische en architecturale context van het Sint-Annapaviljoen. De commissie oordeelt dat het een kwalitatief nutsgebouw met een indrukwekkende installatie betreft en ondersteunt de bescherming.

3. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de architecturale, historische en industrieel-archeologische erfgoedwaarden die de bescherming als monument verantwoorden. Wat de beschrijving van de architecturale waarde betreft, vraagt de commissie verdere verduidelijking bij volgende passage: *“De context die aan de basis ligt van deze architecturale kwaliteit, is nog aanwezig en wordt gegarandeerd door de bescherming van de Sint-Annahoeve en omgeving als monument en dorpsgezicht, en het bijhorende beheersplan.”* De commissie wijst er op dat een dergelijke verwijzing ongebruikelijk is. Het inhoudelijk dossier geeft bovendien geen duiding bij het beschermingsbesluit of het beheersplan voor de Sint-Annahoeve en omgeving.

Artikel 2 beschrijft tevens de aanwezige erfgoedkenmerken en erfgoedelementen. De commissie merkt op dat een beschrijving van de interieurs van de dienstwoning en het controlegebouw ontbreekt. Deze werden ook niet fotografisch gedocumenteerd. Alhoewel deze interieurs eerder een ondergeschikte rol spelen bij voorliggende bescherming, acht de commissie het toch wenselijk hiervan een korte beschrijving op te nemen. Wat het controlegebouw betreft, vraagt de commissie tevens te verduidelijken waar het zich precies bevindt.

Verder merkt de commissie op dat geen beschrijving werd opgenomen van de technische kenmerken en van de werking van de afsluitingsinstallatie. Ook van het controlepaneel en de beweegbare brug ontbreekt een gedetailleerde beschrijving. Deze technische installaties maken nochtans een belangrijk deel uit van de erfgoedwaarden en de bescherming beoogt het behoud van hun werking (zie par. 6 en 7). De commissie vraagt daarom artikel 2 op dit punt aan te vullen.

Tot slot stelt de commissie vast dat artikel 2 slechts beperkt ingaat op de (groen)aanleg van het perceel. Het is aldus niet geheel duidelijk in hoeverre deze mee beschermd wordt. De commissie vraagt een beschrijving van de groenaanleg op te nemen en daarbij te duiden of de huidige aanleg nog overeenstemt met de oorspronkelijke aanleg zoals gedocumenteerd op het tuinplan (documentatiebijlage, foto 10). Het perceel lijkt op heden immers sterk bebost, terwijl het tuinplan voorzorg in gazons met enkele struiken en een bloemenperk.

4. De beheersvisie is opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. Het is positief dat de beheersdoelstellingen rekening houden met het actuele en toekomstige gebruik van het Sint-Annapaviljoen. De commissie benadrukt daarbij dat 'bewaren' steeds voorgaat op 'vernieuwen'.

Wat de technische installaties betreft, merkt de commissie op dat beheersdoelstelling 2° wordt toegespitst op de afsluitkleppen. De commissie vraagt tevens aandacht voor de overige technische installaties zoals de (ondergrondse) waterleidingbuizen, het controlepaneel en de beweegbare brug. De beheersvisie moet ook voor deze elementen aangeven wat dient te gebeuren in geval van vervanging en/of functiewijziging.

In aanvulling op doelstelling 4° vraagt de commissie een beheersdoelstelling op te nemen met betrekking tot de (groen)aanleg van het perceel. De commissie acht het waardevol het perceel te vrijwaren van ingrijpende ontwikkelingen.

5. Artikel 4 van het ministerieel besluit bevat de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen en vindt het positief dat specifieke voorschriften zijn opgenomen in functie van de werking van de bewaarde technische installaties. Zoals aangegeven in paragraaf 4 van dit advies, dient in functie van dit voorschrift hun werking verder te worden beschreven in het beschermingsbesluit.

Het inhoudelijk dossier suggereert dat tevens specifieke voorschriften nodig zijn voor het aanwezige houtig erfgoed (standplaatsbeheer, monitoring, regulier beheer). De commissie merkt op dat deze voorschriften niet opgenomen werden in het ministerieel besluit.

6. De toelatingsplichtige handelingen worden in artikel 5 van het beschermingsbesluit opgesomd. Met betrekking tot toelatingsplicht 6° g) inzake de aanleg van historische tuinen, verwijst de commissie naar haar bemerking in paragraaf 3 van dit advies. Indien de historische tuinaanleg volledig verdwenen zou zijn, suggereert de commissie deze toelatingsplicht te herformuleren.

Verder vraagt de commissie toelatingsplichten 7° h) en j) te schrappen. Deze hebben betrekking op cultuuroederen, hoewel voorliggende bescherming geen cultuuroederen omvat.

Tenslotte verwijst de commissie met betrekking tot toelatingsplicht 8° inzake de beschermde toestellen naar haar bemerking in paragraaf 3 van dit advies. De materialen en technische kenmerken van alle bewaarde installaties dienen bijkomend beschreven te worden in het beschermingsbesluit.

7. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming van het Sint-Annapiljoen met dienstwoning. De commissie vraagt:
 - Verduidelijking bij de beschrijving van de architecturale waarde.
 - De beschrijving van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen aan te vullen wat betreft de interieurs van de dienstwoning en het controlegebouw, de kenmerken en de werking van de technische installaties en de (groen)aanleg.
 - De beheersdoelstellingen voor de technische installaties en (groen)aanleg aan te vullen.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter